

ANTYKORUPCJA

Agenda

I. Charakterystyka zjawiska korupcji.

- Korupcja definicje, korzyść majątkowa i osobista.
- Etyka, korupcja, konflikt interesów.
- Wyzwania etyczne stojące przed pracownikami naukowymi.
- Formy korupcji i przestępstw korupcyjnych w ujęciu prawnym oraz jej konsekwencje.
- Specyficzny rodzaj korupcji- nepotyzm (charakterystyka, konsekwencje, profilaktyka).
- Diagnoza ryzyka korupcyjnego w placówkach badawczych.
- Główne obszary występowania korupcji.

II. Korupcja w świetle uregulowań prawnych i organizacyjnych.

- Porównanie uregulowań prawnych w Polsce z regulacjami Unii Europejskiej oraz prawem międzynarodowym. Zjawisko korupcji w Polsce- porównanie na tle innych państw.
- Zwalczanie korupcji- instytucje odpowiedzialne za zwalczanie korupcji i charakterystyka ich działania.
- Omówienie Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018-2020 oraz udział instytucji badawczych w tym programie.

III. Zagrożenia korupcją w codziennej pracy pracowników instytucji naukowych (inspektorzy, eksperci, audytorzy, pracownicy zajmujący się zamówieniami publicznymi, naukowcy).

IV. Powstawanie zjawisk korupcjogennych- przyczyny psychologiczne.

- Mechanizmy psychologiczne i obyczajowe przestępstw korupcyjnych.
- Konflikt wartości i pokusy, a zachowania pracowników.
- Zasady etyczne w kontraktach gospodarczych (konflikt interesów, naruszenie zasad uczciwej konkurencji)- przykłady

V. Przeciwdziałanie korupcji.

- Sposoby i strategie przeciwdziałania korupcji- case study.
- Sytuacje zagrożenia korupcją w instytucji badawczej – symptomy i przykłady przestępstw korupcyjnych.
- Konsekwencje prawne i ekonomiczne korupcji dla ośrodka badawczo-rozwojowego i jego interesariuszy (przykłady).

VI. Działalność instytucji badawczo-rozwojowej a ujawnianie sytuacji o znamionach korupcji.

- Rola kierownictwa w zakresie profilaktyki antykorupcyjnej.
- Przykłady rozpoznawania przesłanek korupcyjnych.

VII. Warsztaty- ćwiczenia praktyczne z zakresu zagadnienia antykorupcji/etyki.

Podsumowanie/pytania/dyskusja

REGULACJE PRAWNE:

Przepisy krajowe:

- Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969r. Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r., poz. 1444 ze.zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020r., poz. 30 ze zm.)
- Ustawa z dnia 28 października 2002r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. z 2020r., poz. 358)
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz.U. z 2019r., poz. 2399 ze zm.)
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2006r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz. U. z 2019r., poz. 1921 ze zm.)
- Ustawa z dnia 29 stycznia 2004r. – Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz. U. z 2018r., poz. 1843 ze zm.)
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2019r., poz. 869 ze zm.)
- Ustawa z dnia 17 grudnia 2004r. o odpowiedzialności za naruszenie finansów publicznych (Dz. U. z 2019r., poz. 1440)
- Uchwała nr 207 Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2017r. w sprawie Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018-2020.
- Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010r. o instytutach badawczych (t.j. Dz. U. z 2020r., poz. 1383)

Przepisy międzynarodowe (w randze ratyfikowanych umów międzynarodowych):

- Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji (Dz. U. z 2007r., nr 84, poz. 563),
- Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej (Dz. U. z 2005r., nr 18, poz. 158),
- Konwencja o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich sporządzona w Brukseli dnia 26 lipca 1995r. (Dz. U. WE nr C 316 z dnia 27 listopada 1995r.)
- Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Rozdział 6: Zwalczanie nadużyć finansowych, Dz. U. C 83 z dnia 30 marca 2010r.,
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 roku w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz. Urz. L 312 z 23.12.1995, s.1)
- Rezolucja Rady Europy nr 24 (97) w sprawie 20 zasad wiodących w walce z korupcją,
- Rezolucja Rady Europy nr 5 (99) powołująca Grupę Państw Przeciw Korupcji (GRECO),
- Prawnokarna Konwencja o Korupcji (Dz. U. z 2005r., nr 29, poz. 249),
- Cywilnoprawna Konwencja o Korupcji (Dz. U. z 2004r., nr 224, poz. 2443).

Ponadto:

- Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (w zakresie art. 2 To FUE),
- Konwencja w sprawie zwalczania korupcji urzędników Wspólnot Europejskich i urzędników państw członkowskich UE,
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11.07.2012r. w sprawie zwalczania nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii za pośrednictwem prawa karnego (2012/0193 (COD)).

PRAWNA

pojmowana jako działanie
naruszające przepisy prawa
(Kodeks karny)

Korupcji dopuszcza
się ten, kto
powodowany swoim
bezpośrednim lub
pośrednim interesem
narusza system
reguł, za którego
realizację jest
odpowiedzialny.

ETYCZNA

rozumiana jako nieuczciwe
zachowanie (niekaralne formy korupcji)

2 PŁASZCZYZNY KORUPCJI

Korupcja

definicje

- Z ustawy z dnia 9 czerwca 2006r. o CBA,
- z Międzynarodowej Konwencji Cywilnoprawnej,
- wg Ministerstwa Sprawiedliwości,
- wg OECD,
- wg słownika wyrazów obcych,
- w znaczeniu społeczno-ekonomicznym-ogólnym,
- na użytek prawa karnego materialnego,
- wg normy ISO 37001
- Inne.

KORUPCJA-

def. wg CBA

art. 1 ust. 3a ustawy z dnia 9 czerwca 2006r.o CBA [t.j. Dz.U. z 2019r., poz. 1921 ze zm.]

Korupcją, w rozumieniu ustawy, jest czyn:

- 1) polegający na obiecywaniu, proponowaniu lub wręczaniu przez jakąkolwiek osobę, bezpośrednio lub pośrednio, jakichkolwiek nienależnych korzyści osobie pełniącej funkcję publiczną dla niej samej lub dla jakiejkolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu tej funkcji;
- 2) polegający na żądaniu lub przyjmowaniu przez osobę pełniącą funkcję publiczną bezpośrednio lub pośrednio, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub dla jakiejkolwiek innej osoby, lub przyjmowaniu propozycji lub obietnicy takich korzyści, w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu jej funkcji;
- 3) popełniany w toku działalności gospodarczej, obejmującej realizację zobowiązań względem władzy (instytucji) publicznej, polegający na obiecywaniu, proponowaniu lub wręczaniu, bezpośrednio lub pośrednio, osobie kierującej jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych lub pracującej w jakimkolwiek charakterze na rzecz takiej jednostki, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub na rzecz jakiejkolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki i stanowi społecznie szkodliwe odwzajemnienie;
- 4) popełniany w toku działalności gospodarczej, obejmującej realizację zobowiązań względem władzy (instytucji) publicznej, polegający na żądaniu lub przyjmowaniu bezpośrednio lub pośrednio przez osobę kierującą jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych lub pracującą w jakimkolwiek charakterze na rzecz takiej jednostki, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub na rzecz jakiejkolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki i stanowi społecznie szkodliwe odwzajemnienie.

Korupcja- definicje

(łac. *corruptio*) oznacza zepsucie, demoralizację, rozluźnienie zasad moralnych wśród społeczeństwa,

(def. Korupcji w Cywilnoprawnej Konwencji o Korupcji z dnia 4.11.1999r.) Korupcja oznacza żądanie, proponowanie, wręczanie lub przyjmowanie bezpośrednio lub pośrednio, łapówki lub jakiegokolwiek innej nienależnej korzyści lub jej obietnicy, które wypacza prawidłowe wykonanie jakiegokolwiek obowiązku lub zachowanie wymagane od osoby otrzymującej łapówkę, nienależną korzyść lub jej obietnicę.

(wg Banku Światowego) Wykorzystywanie urzędu publicznego dla korzyści osobistych.

(def. Zawarta w Konwencji OECD z dnia 17.12.1997r. o zwalczaniu przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych w międzynarodowych transakcjach handlowych)- Umyślne proponowanie, obiecywanie lub dawanie przez jakąkolwiek osobę jakiegokolwiek nienależnej korzyści majątkowej lub innej korzyści zagranicznemu funkcjonariuszowi publicznemu zarówno bezpośrednio, jak i przez pośredników, dla takiego funkcjonariusza lub osoby trzeciej, w celu skłonienia tego funkcjonariusza do działania lub powstrzymania się od działania w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych, w celu otrzymania lub utrzymania możliwości prowadzenia działalności gospodarczej lub zapewnienia sobie innej nienależnej korzyści w prowadzeniu międzynarodowej działalności gospodarczej.

(ogólna) nadużywanie stanowiska lub funkcji dla osiągnięcia nienależnych korzyści.

2

strony korupcyjnych interakcji „DAWCA I BIORCA”

Partnerami układu korupcyjnego są zawsze „dawca i biorca”, którymi kieruje chęć osiągnięcia osobistych korzyści (zysku, władzy).

Strony angażujące się w korupcyjną transakcję nawiązują między sobą porozumienie według zasady „daję abyś dał”.

Utajnienie transakcji ze względu na nieformalność umowy.

Cechy korupcji

-
- polimorficzność (wielopostaciowość),
 - nieostrość,
 - wartościujący charakter,
 - entropia,
 - naruszanie zasad etyki zawodowej,
 - urynkowienie,
 - niejawność.

Formy KORUPCJI

1. ŁAPOWNICTWO:

- a) czynne (przekupstwo- art. 229 KK)
- b) bierne (sprzedajność – art. 228 KK)

Art. 229 KK

§ 1. Kto **udziela** albo **obiecuje udzielić** korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. W przypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa, aby skłonić osobę pełniącą funkcję publiczną do naruszenia przepisów prawa lub udziela albo obiecuje udzielić takiej osobie korzyści majątkowej lub osobistej za naruszenie przepisów prawa, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4. Kto osobie pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji, udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej znacznej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 5. Karom określonym w § 1-4 podlega odpowiednio także ten, kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w państwie obcym lub w organizacji międzynarodowej, w związku z pełnieniem tej funkcji.

§ 6. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 1-5, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte przez osobę pełniącą funkcję publiczną, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten się o nim dowiedział.

BEZKARNOŚĆ ZAWIADAMIAJACEGO

formy KORZYŚCI MAJĄTKOWEJ

jako podarunek w postaci
pieniędzy

podarowanie przedmiotów
wartościowych

ustąpienie praw
majątkowych

cesja wierzytelności

pokrycie długu lub
rezygnacja z dochodzenia
jego zwrotu

rezygnacja z udziału w
zyskach

zawarcie korzystnej umowy

bezpłatne lub po rażąco
niskiej cenie świadczenie
usług bądź udzielenie
niskoprocentowej pożyczki
(jeśli zostanie przyjęta)

udzielenie preferencyjnego
kredytu

oferowanie sprzętu tv,
telefonów, luksusowych
samochodów do testowania,
czy np. fundowanie
wycieczek zagranicznych na
„korzystnych warunkach”

formy KORZYŚCI OSOBISTEJ

ułatwienie zawarcia wpływowej
znajomości

poparcie w uzyskaniu pracy

załatwienie awansu, odznaczenia

przyjęcie na uczelnię

urlop w atrakcyjnym miejscu

korzyści erotyczne

Formy KORUPCJI

1. ŁAPOWNICTWO:

- a) czynne (przekupstwo- art. 229 KK)
- b) bierne (sprzedajność – art. 228 KK)

Art. 228 KK

§ 1. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, **przyjmuje** korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. W przypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę za zachowanie stanowiące naruszenie przepisów prawa, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4. Karze określonej w § 3 podlega także ten, kto w związku z pełnieniem funkcji publicznej, uzależnia wykonanie czynności służbowej od otrzymania korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy lub takiej korzyści żąda.

§ 5. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową znacznej wartości albo jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

osoba, która wręczyła łapówkę ujawni w „czynnym żalu” organom ścigania wszystkie okoliczności przestępstwa, zanim organy te same je wykryją

Wyłączenie odpowiedzialności karnej, jeśli „łapówka” została przyjęta

Ustawodawca przewidział możliwość uwolnienia się sprawcy od konsekwencji swojego czynu poprzez tzw. „czynny żal”, jeśli

forma zawiadomienia jest dowolna, ale nie anonimowa

Jeśli do wręczenia łapówki nie doszło, wówczas wręczający odpowiada za usiłowanie korupcji oraz możliwą prowokację z art. 24 KK.

Z orzecnictwa:

- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 13.04.2017r., sygn. akt II AKa 22/17
„Korzyścią osobistą w rozumieniu art. 228 § 1 Kodeksu karnego może być zainteresowanie osobą sprawcy okazywane przez drugą osobę, realizując jego potrzeby emocjonalne, uczuciowe i intymne”.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1.12.2016r., sygn. akt WA 14/16
„Nie do zaakceptowania jest pogląd, że przyjęcie korzyści majątkowej przez osobę pełniącą funkcję publiczną w związku z pełnieniem tej funkcji jest zachowaniem prawnie obojętnym w sytuacji ustalenia, że powodem wręczenia korzyści jest wdzięczność darczyńcy, czy też jego uznanie dla waleń przyjmującego. Innymi słowy, przyjęcie korzyści majątkowej przez osobę i w warunkach wskazanych w art. 228 § 1 Kodeksu karnego jest czynem zabronionym niezależnie od motywacji wręczającego i wartości materialnej korzyści”.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30.11.2016r., sygn. akt IV KK 230/16
„Przyjęcie korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy musi pozostawać w związku z pełnieniem przez sprawcę funkcji publicznej. Może to nastąpić w związku z załatwianiem konkretnej sprawy (przed jej załatwieniem, w czasie jej załatwiania lub po jej załatwieniu). Nie musi być to związek z konkretną czynnością, ale z całokształtem urzędowania, z zespołem czynności należących do sprawowanej przez daną osobę funkcji publicznej, które może ona podejmować lub od nich się wstrzymać”.

2. PŁATNA PROTEKCJA:

Art. 230 KK

§ 1. Kto, powołując się na wpływy w instytucji państwowej, samorządowej, organizacji międzynarodowej albo krajowej lub w zagranicznej jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi albo wywołując przekonanie innej osoby lub utwierdzając ją w przekonaniu o istnieniu takich wpływów, podejmuje się pośrednictwa w załatwieniu sprawy w zamian za korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

➤ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27.10.2017r., sygn. akt II AKa 235/17

„Dla bytu przestępstwa określonego w art. 230 § 1 Kodeksu karnego nie ma znaczenia, w którym momencie zostaje zwerybalizowana i jak uzasadniona konieczność przekazania określonej korzyści majątkowej w związku z „załatwieniem” określonej sprawy w instytucji publicznej. Dla uznania, że zostały zrealizowane znamiona przestępstwa określonego w art. 230 § 1 Kodeksu karnego (...) nie ma znaczenia, czy korzyść majątkowa lub osobista jest dla osoby „pośredniczącej” w załatwianiu sprawy (ma stanowić jej wynagrodzenie za „pośrednictwo”), czy też jest przeznaczona dla osoby bezpośrednio „załatwiającej” daną sprawę. Nie ma również znaczenia, czy osoba powołująca się na swoje „wpływy” rzeczywiście takowe we wskazanych instytucjach posiada”.

Formy KORUPCJI- cd.

3. NADUŻYCIE WŁADZY PUBLICZNEJ

Art. 231 KK

§ 1. Funkcjonariusz publiczny, który, przekraczając swoje uprawnienia lub nie dopełniając obowiązków, działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, podlega karze pozbawienia wolności do lat 10.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa nieumyślnie i wyrządza istotną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 4. Przepisu § 2 nie stosuje się, jeżeli czyn wyczerpuje znamiona czynu zabronionego określonego w art. 228.

Z orzecnictwa:

- Wyrok Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 4.07.2018r., sygn. akt VII Ka 276/18
„Czynu z art. 231 § 1 Kodeksu karnego można dokonać działając tylko umyślnie, zarówno z zamiarem bezpośrednim, jak i ewentualnym. Niewykonanie konkretnego obowiązku przez funkcjonariusza publicznego może stanowić przestępstwo stypizowane w art. 231 § 1 Kodeksu karnego wówczas, gdy funkcjonariusz ten w ramach czynności i kompetencji służbowych był rzeczywiście zobowiązany do jego wykonania oraz miał tego świadomość”.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4.12.2013r., sygn. akt III KK 298/13
„Jeśli zatem jako interes publiczny traktować ogólny interes zbiorowy samorządu i życia społecznego, to jednocześnie uznać należy, że np. spowodowanie narażenia autorytetu określonego organu władzy samorządowej, czy też narażenia utraty dobrego imienia oraz zaufania w wykonywaniu władzy, spełnia kryterium działania na szkodę interesu publicznego. Szkoda, o jakiej mowa w dyspozycji art. 231 § 1 Kodeksu karnego nie musi mieć charakteru materialnego, a może mieć charakter szkody moralnej”.

Formy **KORUPCJI- cd.**

4. POŚWIADCZENIE NIEPRAWDY

Art. 271 KK

§ 1. Funkcjonariusz publiczny lub inna osoba uprawniona do wystawienia dokumentu, która poświadcza w nim nieprawdę co do okoliczności mającej znaczenie prawne, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

§ 3. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Inne formy **KORUPCJI- cd.**

5. KORUPCJA WYBORCZA – art. 497 § 3 Kodeksu wyborczego

6. KORUPCJA GOSPODARCZA- art. 296a KK

7. ZMOWA PRZETARGOWA- art. 305 § 1 KK

8. FAŁSZERSTWO INTELEKTUALNE W ZWIĄZKU Z PRZYJĘCIEM KORZYŚCI MAJĄTKOWEJ LUB OSOBISTEJ – art. 271 § 3 KK

9. NEPOTYZM I KUMOTERSTWO

10. BEZPRAWNY LOBBING

11. KORUPCJA W SPORCIE – art. 46-48 Ustawy o sporcie

12. KORUPCJA W OBROCIE LEKAMI – art. 54 Ustawy o refundacji leków

NEPOTYZM

- Zjawisko o charakterze korupcyjnym
- Nadużycie, patologia życia publicznego
- Naruszenie panujących zasad etyki, w tym obiektywizmu i bezstronności
- Wróg racjonalnego zarządzania
- Powoduje konsekwencje w wymiarze organizacyjnym
- Prowadzi do utraty wizerunku instytucji
- Może prowadzić do wystąpienia innych niepożądanych zachowań

Etyka – wyzwania etyczne stojące przed pracownikami naukowymi

- Na czym polega etyka w pracy pracownika instytutu badawczo-rozwojowego?
- Co wolno pracownikowi instytutu a czego nie wolno?
- Kto ustala normy panujące w instytucie?

Narzędzia do podnoszenia poziomu etycznego w instytucji:

1. Organizacja cyklicznych spotkań z pracownikami, na których będą omawiane zagadnienia etyczne.
2. Podnoszenie kwalifikacji pracowników i kadry zarządzającej również w obszarze etyki (szkolenia).
3. Wprowadzenie Kodeksu Etyki.
4. Nie ignorowanie konfliktów zespołowych.
5. Prowadzenie regularnej (raz na 2-3 lata) anonimowej samooceny uczciwości instytucji wśród jej pracowników.

Mity na temat korupcji:

1. Ludzie dają się skorumpować, bo za mało zarabiają
2. Przeciętny obywatel jest wobec korupcji bezradny
3. Korupcja dla gospodarki jest neutralna (Jedni dają, inni biorą- bilans wychodzi na zero)
4. Korupcja nie da się udowodnić, bo obu stronom zależy aby nie wyszła na jaw
5. Korupcja jest uwarunkowana kulturowo i nie da się tego zmienić
6. Nie da się przekonać ludzi, żeby nie dawali „łapówek”

Drobna korupcja nikomu nie zaszkodzi

Główne obszary występowania korupcji – wg raportu CBA

1. Liczba postępowań przygotowawczych w sprawie o przestępstwa korupcyjne.
1229 (2018r.) 1336 (2019r.)
2. Liczba postępowań przygotowawczych ze względu na strukturę właścicielską podmiotu przyjmującego.

	2018	2019
Sektor publiczny	895 (72,8%)	948 (69,4%)
Sektor prywatny	194 (15,8%)	218 (16%)
Sektor publiczno-prywatny	140 (11,4%)	200 (14,6%)

3. Obszary przestępczości korupcyjnej w Polsce.

w roku 2019

OBSZAR SEKTORA	SEKTOR PUBLICZNY 69,4%
OBSZAR PODMIOTU PRZYJMUJĄCEGO	ORGANY ŚCIGANIA I WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI – 24,1% ADMINISTRACJA CELNA I SKARBOWA – 16,9% SŁUŻBA ZDROWIA I FARMACJA – 16,6%
OBSZAR PODMIOTU WRĘCZAJĄCEGO	INFRASTRUKTURA, BUDOWNICTWO I NIERUCHOMOŚCI- 24% BEZPIECZEŃSTWO I OBRONNOŚĆ – 14,2% OCHRONA ZDROWIA – 11,3%

w roku 2018

OBSZAR SEKTORA	SEKTOR PUBLICZNY 73%
OBSZAR PODMIOTU PRZYJMUJĄCEGO	ADMINISTRACJA PUBLICZNA – 26,9% ORGANY ŚCIGANIA I WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI – 24,3% SŁUŻBA ZDROWIA I FARMACJA – 16,8%
OBSZAR PODMIOTU WRĘCZAJĄCEGO	PRODUKCJA, LOGISTYKA I TRANSPORT – 17,5% BEZPIECZEŃSTWO I OBRONNOŚĆ – 17,1% INFRASTRUKTURA, BUDOWNICTWO I NIERUCHOMOŚCI – 14,2%

SKALA KORUPCJI

Wg. Transparency International (Corruption Perceptions Index) z dnia 23.01.2020 (za rok 2019):

Punktacja:

0 – kraj wysoce skorumpowany

100- znikoma skala korupcji

- Dania i Nowa Zelandia – 87 punktów (1 miejsce ex aequo)
- Finlandia – 86 punktów (3 miejsce)
- Niemcy – 80 punktów (9 miejsce)
- Litwa – 60 punktów (35 miejsce)
- **Polska – 58 punktów (41 miejsce)**
- Czechy – 56 punktów (44 miejsce)
- Słowacja – 50 punktów (59 miejsce)
- Białoruś – 45 punktów (66 miejsce)
- Ukraina – 30 punktów (120 miejsce)
- Rosja – 28 punktów (137 miejsce)

Państwa najbardziej skorumpowane:

- Somalia – 19 punktów (180 miejsce)
- Syria – 13 punktów (178 miejsce)
- Sudan Południowy – 12 punktów (179 miejsce)

Możliwość ścigania korupcji

- Warunkiem ścigania korupcji jest kryminalizacja zagrożeń korupcyjnych,
- W ujęciu ekonomicznym ściganie jest najdroższą formą przeciwdziałania korupcji,
- Ściganie jest najbardziej sformalizowaną oraz represyjną formą przeciwdziałania korupcji,
- Najistotniejszą funkcją ścigania jest funkcja odstraszająca.

Instytucje odpowiedzialne za zwalczanie korupcji W Polsce

1. CBA – www.cba.gov.pl

1. Policja:

- Wydział dw. z korupcją KSP Warszawa (ksp.wydzial.korupcja@policja.waw.pl)
- Komenda Główna Policji, Biuro Kryminalne, Wydział dw. z Korupcją (korupcja-kgp@policja.gov.pl)
- Miejskowe Wydziały dw. z Korupcją KWP

Inne urzędy i służby zwalczające korupcję i zajmujące się prewencją antykorupcyjną:

- ABW
- Najwyższa Izba Kontroli
- Rzecznik Praw Obywatelskich
- Prokuratura
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Organizacje pozarządowe i międzynarodowe:

- Fundacja im. Stefana Batorego (batory.org.pl), Helsińska Fundacja Praw Człowieka (hfhrpol.waw.pl), Helsińska Fundacja Praw Człowieka (hfhrpol.waw.pl), Instytut Sobieskiego (sobieski.org.pl), Stowarzyszenie Stop Korupcji (stopkorupcji.org.pl), Centrum Edukacji Obywatelskiej (www.ceo.org.pl), Transparency International-Polska (www.transparency.pl)

Rządowy Program Przeciwdziałania na lata 2018-2020

Cel RPPK na lata 2018-2020:

- a) perspektywiczny- wyznaczenie kierunków prowadzonej w Polsce polityki antykorupcyjnej
- b) operacyjny- ograniczenie przestępczości korupcyjnej i podniesienie świadomości korupcyjnej obywateli

Rozwiązania zaproponowane w RPPK na lata 2018-2020:

- 1) Wzmocnienie działań prewencyjnych i edukacyjnych
- 2) Doskonalenie mechanizmów monitorowania zagrożeń korupcyjnych oraz monitorowanie regulacji prawnych w zakresie przeciwdziałania przestępczości korupcyjnej (program przejrzystości i obiektywności procesu udzielania zamówień publicznych)
- 3) Zintensyfikowanie współdziałania i koordynacji działań pomiędzy organami ścigania (także wymiana dobrych praktyk z innymi państwami).

PRZYCZYNY, SKUTKI ORAZ SYGNAŁY KORUPCJI

CZYNNIKI KORUPCJOGENNE dzielimy na:

- **Warunkujące zjawisko korupcji** (np. nadmiar kompetencji skupiony w rękach jednego pracownika)
- **Przyspieszające korupcję** (np. brak odpowiednich unormowań prawnych)
- **Sprzyjające korupcji** (np. zawiłe procedury)
- **Ułatwiające korupcję** (np. brak jasnych kryteriów wykonywania zadań, brak odpowiedniego nadzoru i kontroli)

5 GŁ. PRZYCZYN KORUPCJI

chęć zysku
(przyczyny
materialne)

czynniki
kulturowe
i obyczajowe
(niematerialne)

działania świata
przestępczego

niedomaganie
strukturalne
i polityczne

podatność na
korupcję

korzyść
majątkowa

korzyść osobista

Co powoduje, że pracownik administracji publicznej dopuszcza się zachowań nieetycznych

Sytuacja pokusy

Dylemat etyczny

Sytuacja, w której osoba podejmująca decyzję musi dokonać wyboru, stojąc przed:

- znaczącym konfliktem wartości pomiędzy różnymi interesami,
- rzeczywistymi alternatywami, które wydają się równie właściwe (usprawiedliwione przez „ja”),
- istotnymi konsekwencjami dla różnych interesariuszy.

Dylemat etyczny zawsze prowadzi do KONFLIKTU WARTOŚCI („zasada mniejszego zła” - etycznie błędne podejście, „zasada większego dobra” - etycznie prawidłowe podejście)

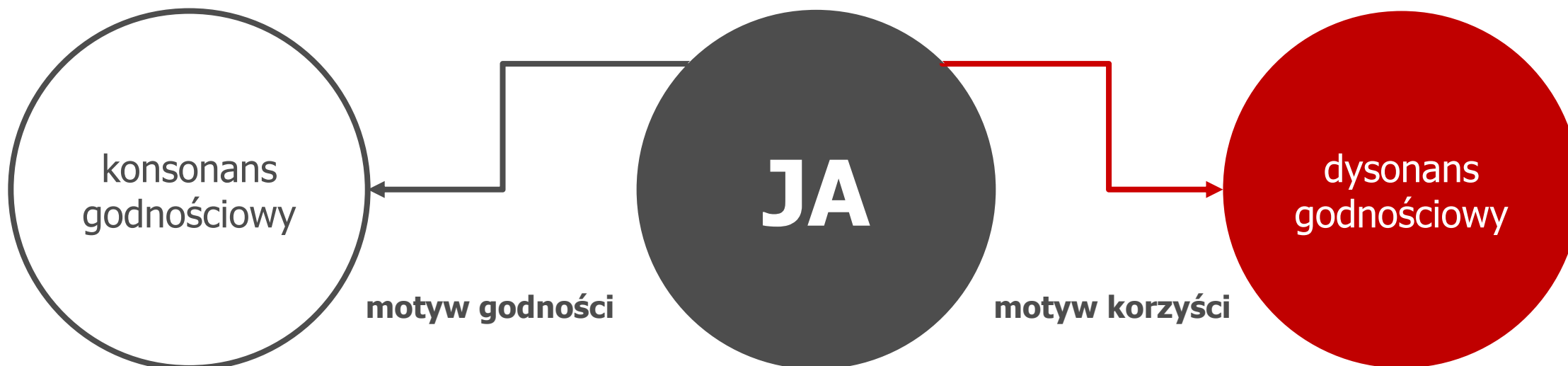
Konflikt interesów

- Interesy prywatne finansowe (bezpośrednie korzyści ekonomiczne),
- Powiązanie ze środowiskami gospodarczymi,
- Zobowiązanie w stosunku do rodziny, względem banku, inne.

Usprawiedliwienie

uzasadnienie, usuwające dysonans godnościowy (racjonalizacja), pozwalające postąpić w dany sposób bez naruszenia dobrego mniemania o sobie („przecież inni też tak robią”, „w zasadzie to nic takiego”, „robię to dla rodziny”, „inni postępują gorzej”).

**SIĘGNIĘCIE PO OSOBISTĄ KORZYŚĆ WBREW
ETYCE ZAWODOWEJ ODBYWA SIĘ ZAWSZE
KOSZTEM WARTOŚCI MORALNEJ!**

Podatność na korupcję i reakcje na jej wystąpienie uzależnione są od:

- poziomu rozwoju moralnego,
- zaspokojenia tzw. potrzeby godności,
- wystąpienia amoralizacji indywidualnej,
- wystąpienia demoralizacji indywidualnej (nihilizmu moralnego),
- bezkarności,
- wykształcenia się stanu anomii psychologicznej

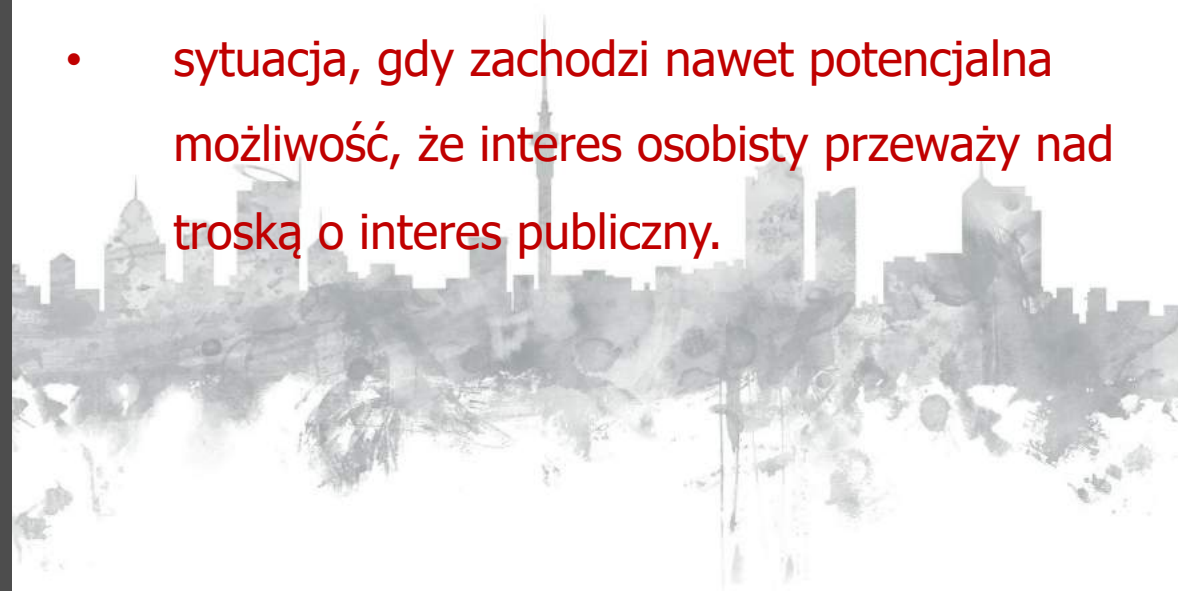
konflikt interesów

pełnienie przez pracownika lub członków jego najbliższej rodziny funkcji lub utrzymywanie kontaktów o charakterze prywatnym, które mogą wpływać na treść zachowań w sposób rodzący wątpliwości co do ich bezstronności oraz dobra instytucji

konflikt interesów

w sektorze publicznym to sytuacja, gdy:

- bezstronne i obiektywne pełnienie obowiązków może być zagrożone z uwagi na interes ekonomiczny, osobisty, względy rodzinne, koleżeńskie, emocjonalne lub inne związki ze stronami danej czynności służbowej lub innymi podmiotami, które mogą oddziaływać na wynik tej czynności,
- sytuacja, gdy zachodzi nawet potencjalna możliwość, że interes osobisty przeważy nad troską o interes publiczny.

konflikt interesów w instytucjach publicznych

przypadki występowania

- posiadanie powiązań finansowych, rodzinnych, towarzyskich i innych z firmami prywatnymi wobec których prowadzone są czynności (kontrolne, audytorskie, inne)
- dostęp do informacji poufnych, których wykorzystanie może przynieść korzyść finansową lub inną
- powiązanie z sektorem prywatnym, np. poprzez konsultacje, serwis urzędów, inne
- wykonywanie pracy z wykorzystaniem urzędów będących własnością instytutu, systemów bazodanowych, czasu pracy

Konflikt interesów zabezpieczenia prawne

zakaz łączenia funkcji w instytucji publicznej z pełnieniem innych wymienionych w ustawie (art. 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne oraz art. 47 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010r. o instytutach badawczych)

zakaz prowadzenia spraw, w których wchodzi w grę osobisty interes danego pracownika (Rozdział 5 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego)

ograniczenia w zakresie podległości służbowej w sytuacjach mogących budzić etyczne zastrzeżenia (art. 39 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010r. o instytutach badawczych)

obowiązek ochrony danych-
Ustawa z 10 maja 2018r. o ochronie danych osobowych- art.107
RODO- art. 79, art. 82

Zakaz obejmowania i nabywania akcji lub udziałów spółek, w których akcje lub udziały ma instytut- dot. Dyrektora, zastępcy oraz głównego księgowego – art. 28 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010r. o instytutach badawczych)

Art. 57 rozporządzenia finansowego Unii Europejskiej nr 966/2012 (definicja „konfliktu interesów” na potrzeby wydatkowania budżetu UE i zarządzania nim)

1. Wszystkim podmiotom upoważnionym do działań finansowych oraz wszystkim innym osobom uczestniczącym w wykonywaniu budżetu oraz zarządzaniu budżetem, w tym w działaniach przygotowawczych, a także w audycie lub kontroli budżetu zakazuje się podejmowania jakichkolwiek działań, które mogą spowodować powstanie konfliktu ich interesów z interesami Unii.
2. Do celów ust. 1 konflikt interesów istnieje wówczas, gdy bezstronne i obiektywne pełnienie funkcji podmiotu upoważnionego do działań finansowych lub innej osoby, jest zagrożone z uwagi na względy rodzinne, emocjonalne, sympatie polityczne lub przynależność państwową, interes gospodarczy lub jakiegokolwiek inne interesy wspólne z odbiorcą.

w zamówieniach publicznych

konflikt interesów

Art. 102 rozporządzenia finansowego Unii Europejskiej nr 966/2012:
Zasada przejrzystości, równego traktowania lub niedyskryminacji w zamówieniach publicznych.

Instytucje zarządzające powinny nadzorować przeprowadzenie przez beneficjentów postępowań o udzielenie zamówienia, aby zapewnić ich sprawny i uczciwy przebieg. Beneficjenci muszą zapewnić przejrzystość i uczciwe traktowanie wszystkich oferentów. W przypadku podejrzenia nieprawidłowości instytucje zarządzające powinny szybko reagować i przeprowadzać odpowiednie kontrole/weryfikacje. Nie oznacza to samo w sobie, że istnieje konflikt interesów. Oznacza to potrzebę wyjaśnienia sytuacji i podjęcia odpowiednich środków.

Polityka dotycząca konfliktu interesów w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego

W ramach polityki należy określić zasady dotyczące sprawdzania oświadczeń personelu o braku konfliktu interesów (np. historię zatrudnienia, status rodzinny) oraz oświadczeń ekspertów zewnętrznych o braku konfliktu interesów. Powinna ona obejmować pewne wytyczne osoby odpowiedzialnej za weryfikowanie oświadczeń, metodę, którą należy zastosować oraz ram czasowych

Dokument ten powinien:

- obejmować całość procedury udzielania zamówień i zarządzania zawartymi w wyniku procedury umowami,
- spełniać wymogi krajowych przepisów dotyczących zamówień publicznych oraz dyrektyw UE w sprawie zamówień publicznych,
- zawierać szczegółowy rozdział na temat oświadczeń o braku konfliktu interesów,
- zawierać odniesienie do przyjmowania prezentów i zaproszeń,
- gwarantować, że dany podmiot prowadzi rejestr zaistniałych przypadków konfliktu interesów, aby wykazać w jaki sposób postępowano z nimi i za pomocą jakich odpowiednich działań,
- zawierać odniesienie do sankcji wynikających z niezgłoszonych przypadków konfliktu interesów,
- zawierać załączniki z pewnymi typowymi przykładami przypadków konfliktu interesów,
- uwzględniać sytuacje, w których pracownik zwalnia się z organizacji sektora publicznego (tak zwane sytuacje „drzwi obrotowych”): odnosi się to do zobowiązania do nieujawniania poufnych informacji, które dany pracownik pozyskał w ramach swojej pracy.

Teoria wzajemności Cialdiniego

Potencjalny i postrzegany konflikt interesów-
wywołanie długu wdzięczności:

Wręczenie/przyjęcie prezentu, świadczenia, przysługi bez związku z konkretnymi czynnościami służbowymi, mają wywołać u nauczyciela, pracownika szkoły reakcję wzajemności, a w konsekwencji zaburzyć jego bezstronność w przyszłości.

Prezenty, świadczenia niematerialne i przysługi

Instytucja powinna wdrożyć procedury opracowane w celu zapobiegania oferowaniu, wręczaniu lub akceptowaniu prezentów, godności, darowizn i podobnych korzyści, gdy ich oferowanie, wręczanie lub akceptowanie jest lub mogłoby być w uzasadniony sposób uznane za korupcję

Kontrolowanie zakresu i częstotliwości prezentów

Polityka prezentowa

Wymaganie, aby prezenty i gościnności powyżej określonej wartości lub częstotliwości były oferowane otwarcie, skutecznie dokumentowane (np. w rejestrze korzyści)

Określenie w Polityce kategorii prezentów, których przyjęcie jest niedopuszczalne (np. w formie pieniężnej lub bonu upominkowego) i akceptowalnych (np. kwiaty, czekoladki, materiały promocyjne)

UWAŻAJ!

Prezenty lub świadczenia mogą być próbą wywołania reakcji wzajemności

Dlatego:

- Nie przyjmuj niczego na zasadzie „coś za coś”
- Pamiętaj o obowiązujących Ciebie regulacjach wewnętrznych.
- Bądź wstrzemięźliwy w korzystaniu ze świadczeń i przysług
- Nie wahaj się asertywnie odmówić/odesłać
- Wszelkie próby pozostawienia/wręczenia (pozostawienie/wręczenie) upominków zgłaszaj bezpośredniemu przełożonemu

OZNAKI KORUPCJI

wskazówki neutralne

wskazówki alarmowe

wewnętrzne

zewnętrzne

system
RED FLAGS

mianem czerwonych flag w instytucji publicznej określa się zwykle okoliczności, które mogą wskazywać na skłonność podmiotu zewnętrznego do dokonywania aktów korupcji wobec urzędników oraz pracowników sektora państwowego lub prywatnego

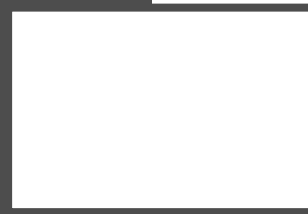
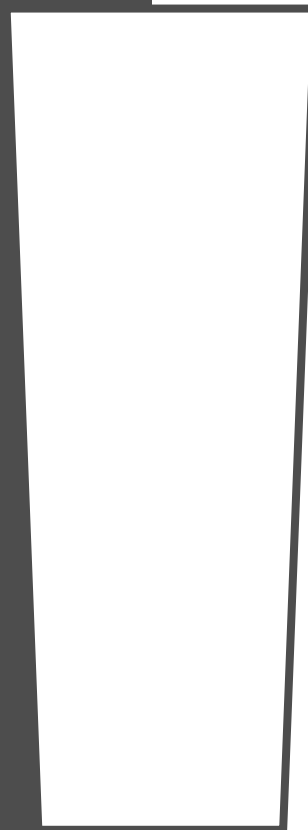
**SYSTEM
CZERWONYCH
FLAG**

(red flags)

SYGNAŁY KORUPCJI

Obecność sygnałów ostrzegawczych powinna zwiększyć czujność pracowników i kierownictwa- powinni oni podjąć niezbędne kroki, aby potwierdzić lub wykluczyć, że istnieje ryzyko konfliktu interesów!

sygnały ostrzegawcze

**przykład:
w postępowaniu o
udzielenie zamówienia
publicznego**

- W krótkim czasie bez żadnej widocznej przyczyny udzielono co najmniej dwóch zamówień na identyczne produkty, w wyniku czego zastosowano mniej konkurencyjną metodę przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia
- Wybrano procedurę negocjacyjną, mimo że możliwa była procedura otwarta
- Istnieją nieuzasadnione kryteria kwalifikacji lub udzielenia zamówienia, które sprzyjają konkretnemu podmiotowi lub określonej ofercie
- Zasady dostarczania towarów lub świadczenia usług są zbyt restrykcyjne, wskutek czego ofertę może przedstawić tylko jeden podmiot
- Pracownik instytucji zamawiającej ma krewnych pracujących na rzecz podmiotu, który może przedstawić ofertę
- Pracownik instytucji zamawiającej pracował na rzecz podmiotu, który może przedstawić ofertę, tuż przed zatrudnieniem się w instytucji zamawiającej
- Oczywiste dokumenty lub pokwitowania otrzymania dokumentów zostały w oczywisty sposób zmienione (np. zawierają skreślenia)
- W systemie kryteriów znajduje się zbyt wiele elementów subiektywnych
- Brakuje pewnych niezbędnych informacji od zwycięskiego oferenta
- Adres zwycięskiego oferenta jest niekompletny, np. podana jest tylko skrytka pocztowa

- Specyfikacje są bardzo podobne do produktów i usług zwycięskiego oferenta, zwłaszcza jeśli specyfikacje obejmują zbiór bardzo szczegółowych wymogów, które bardzo niewielu oferentów mogłoby spełnić
- Zamówienie wygrywają nieznane podmioty bez doświadczenia
- Zmieniono standardowe klauzule umowne (dotyczące audytu, środków naprawczych, odszkodowań/kar umownych itp.)
- Metodyka i plan wykonania robót nie są załączone do umowy
- W projektach międzynarodowych występuje długie, niewyjaśnione opóźnienie między ogłoszeniem zwycięskiego oferenta a podpisaniem umowy
- Ilość przedmiotów, które mają zostać dostarczone, jest zmieniona bez proporcjonalnego zmniejszenia płatności
- Liczba godzin pracy jest zwiększona bez odpowiedniego zwiększenia ilości wykorzystywanych materiałów
- W umowie występują jakiegokolwiek zmiany pod względem jakości, ilości lub specyfikacji towarów i usług, które odbiegają od dokumentacji przetargowej (zakres zadań, specyfikacje techniczne itp.)

Case study

1. Została Pani/Pan zaproszona/-y jako przedstawiciel swojego instytutu na konferencję, pt. „Nowoczesne laboratoria multimedialne”. Konferencja została zorganizowana przez firmę X Sp. z o.o. Po konferencji wszyscy prelegenci proszeni są na podium. Organizatorzy przekazują każdemu prelegentowi prezent w torbie prezentowej, jako symbol uznania dla poszczególnych wykładowców. Co powinien Pan/Pani zrobić?

- a) Przyjąć ten upominek i podziękować,
- b) Uprzejmie odmówić przyjęcia prezentu,
- c) Przekazać prezent organizacji dobroczynnej,
- d) Inne... (jakie?)

Case study

1. W instytucji badawczej został ogłoszony nabór na wolne stanowisko pracy w Dziale Współpracy z Otoczeniem Społecznym i Biznesowym. Do obsadzenia w drodze otwartego i konkurencyjnego naboru jest stanowisko eksperta. Do naboru przystąpiło 10 kandydatów. W skład komisji przeprowadzającej weszły trzy osoby. Na etapie otwarcia ofert okazało się, że wśród kandydatów jest synowa szefa żony przewodniczącego komisji rekrutacyjnej. Pomiedzy przewodniczącym komisji a szefem żony nie ma żadnych konotacji rodzinnych ani faktycznych. Panowie znają się jedynie z widzenia. Zdarzyło się, że raz spotkali się na weselu wspólnego znajomego i tam chwilę rozmawiali. Jednocześnie w swojej pracy, żona szefa komisji rekrutacyjnej ubiega się o funduszu socjalnego o pożyczkę, na remont mieszkania.

Czy przewodniczący komisji powinien wyłączyć się z naboru po ujawnieniu ww faktu?

- a) Przewodniczący komisji zwraca się do Dyrektora z pisemną informacją o zaistniałej sytuacji i czeka na decyzję.
- b) Przewodniczący uznaje, że z racji braku bliskiej znajomości z szefem żony nie będzie uważał tej okoliczności jako zagrożenie dla zasady bezstronności.
- c) Przewodniczący komisji sugeruje żonie, żeby ta „przypadkiem” wspomniała swojemu szefowi, o jego roli w komisji, licząc, że to pozytywnie wpłynie na szybkie przyznanie pożyczki. Sam myśli nad szczególnie łatwymi pytaniami, które uproszczą zadanie kandydatce.

FAWORYZM, to

- A. nadużywanie przez określoną osobę zajmowanego stanowiska poprzez protegowanie krewnych
- B. nadużywanie przez określoną osobę zajmowanego stanowiska poprzez protegowanie znajomych
- C. dawanie jednej osobie nieuzasadnionej przewagi nad równorzędnymi podmiotami

Przeciwdziałanie korupcji obejmuje

- A. prewencję, ściganie, penalizowanie
- B. profilaktykę, ujawnianie, ściganie
- C. profilaktykę, prewencję, ściganie

Kodeks karny penalizuje następujące formy korupcji

- A. przekupstwo, handel wpływami, mataczenie
- B. przekroczenie uprawnień, przekupstwo, płatną protekcję
- C. korupcję w sporcie, płatną protekcję, sprzedajność

Przeciwdziałaniem korupcji w skali międzynarodowej zajmuje się m.in.:

- A. OECD, WHO, Bank Światowy
- B. OECD, Transparency International, ONZ
- C. Bank Światowy, MKOI, Unia Europejska

Kogo zadaniem jest promowanie zasad etycznego postępowania:

- A. Doradcy ds. etyki
- B. Prezesa
- C. Całej kadry kierowniczej, naukowców i pracowników
- D. Kadry kierowniczej i podmiotów współpracujących

Etyczne przywództwo- zasada „tone from the top” oznacza:

- A. Realizację zadań zgodnie z przepisami i wewnętrznymi regulacjami
- B. Działanie w sposób uczciwy i unikanie konfliktu interesów
- C. Dawanie osobistego przykładu podwładnym i promowanie wartości etycznych

Czy członek komisji przetargowej powinien się wyłączyć, jeśli łączy/-ła go z członkiem zarządu wykonawcy poniższa relacja?

- a) Razem studiowali prawo (byli w tej samej grupie)
- b) Studiowali prawo na tej samej uczelni (w różnych latach)
- c) Mieli tego samego promotora pracy magisterskiej
- d) Prowadzili 10 lat temu wspólną kancelarię prawną

Czy członek komisji przetargowej powinien się wyłączyć, jeśli łączy/-ła go z członkiem zarządu wykonawcy poniższa relacja?

- a) Prowadzili w przeszłości wspólny projekt badawczy
- b) Jeden świadczył usługi prawne na rzecz podmiotu, w którym zatrudniony był drugi
- c) Są pro bono członkami zarządu klubu sportowego
- d) Aktywnie dyskutują między sobą na tematy prawa zamówień publicznych w sieciach społecznościowych

Określ jaki jest poziom konfliktu interesów (wysoki, średni, niski) oraz czy konieczne jest wyłączenie pracownika od prowadzenia czynności.

1

Twoja najbliższa rodzina lub konkubent/-ina pracują lub wykonują zlecenia w ramach działalności gospodarczej na rzecz wykonawcy, który wygrał przetarg w ramach konkursu ogłoszonego w Twoim instytucie.

2

Ciebie lub Twoich najbliższych łączą lub łączyły z wykonawcą lub jego przedstawicielami relacje naukowe (studia, badania).

3

Łączą Ciebie z wykonawcą i jego przedstawicielami relacje czysto zawodowe nawiązane podczas poprzednich postępowań o zamówienia publiczne.

4

Ty, Twoja najbliższa rodzina lub konkubent/-ina toczycie z wykonawcą spory prawne, np. konsumenckie, administracyjne lub sądowe.

5

Ty, Twoja najbliższa rodzina lub konkubent/-ina jesteście konsumentami towarów lub usług wykonawcy na preferencyjnych warunkach, niedostępnych dla ogółu konsumentów

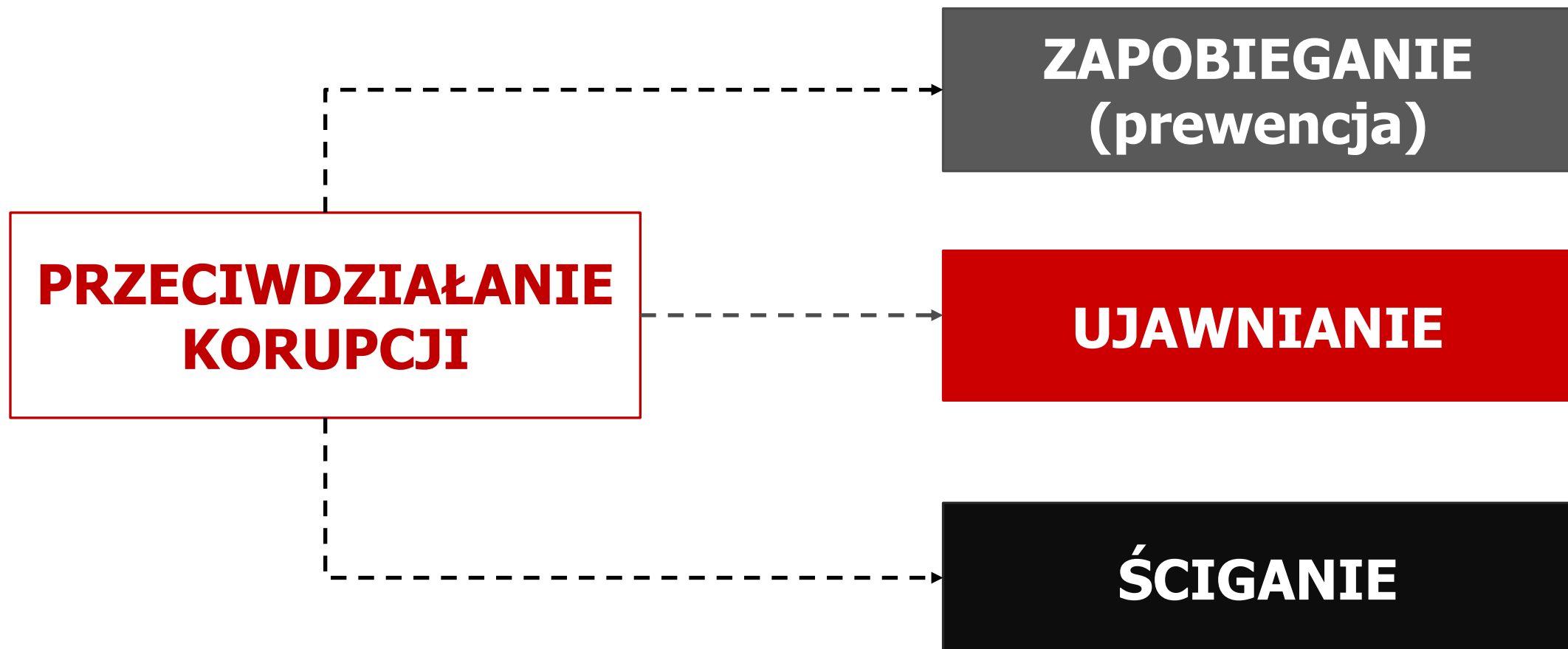
PREWENCJA ANTYKORUPCYJNA jest najefektywniejszym sposobem przeciwdziałania korupcji („Lepiej zapobiegać niż leczyć”)

W **PROFILAKTYCE ANTYKORUPCYJNEJ** kładzie się nacisk na:

- tworzenie mechanizmów kontroli nad osobami pełniącymi funkcje publiczne
- kształtowanie uczciwości życia publicznego
- wykształcenie odpowiednich postaw społecznych
- zmianę nastawienia do korupcji.

SYSTEMOWE SPOSOBY ZAPOBIEGANIA I WALKI Z KORUPCJĄ

Podstawowe narzędzia profilaktyki antykorupcyjnej w instytucjach publicznych

- Tworzenie strategii antykorupcyjnych
- Wprowadzanie zasad etyki zawodowej do praktyki administracyjnej, propagujących postawy antykorupcyjne przez tworzenie kodeksów etycznych
- Edukacja pracowników w celu uwrażliwienia na zjawisko korupcji i wykształcenia standardów zachowań w sytuacjach korupcyjnych
- System sprawozdawczości
- Stosowanie zasady tzw. dwóch par oczu
- Ustalenie zasad współpracy z podmiotami zewnętrznymi
- Ustanowienie rzeczników ds. etyki wewnątrz instytucji
- Benchmarking antykorupcyjny
- Promocja dobrych praktyk
- Polityka prezentowa
- Rejestry korzyści
- Wprowadzanie nakładek antykorupcyjnych na certyfikowane systemy wsparcia zarządzania, np. Systemy zarządzania jakością
- Systematyczne kontrolowanie stosowania przepisów antykorupcyjnych w administracji, w tym kontrolowanie finansów publicznych

SYSTEMOWE SBOSOBY ZAPOBIEGANIA I WALKI Z KORUPCJĄ

1. Stosowanie w instytucjach publicznych narzędzi profilaktycznych, rekomendowanych przez CBA, tj:

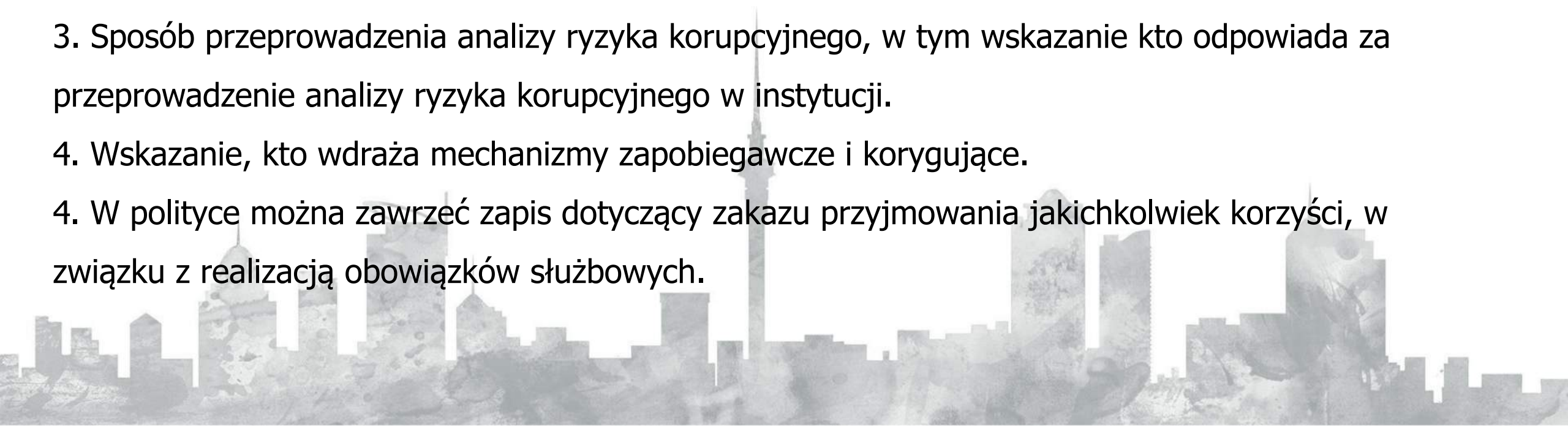
- Tzw. „przykład z góry” – promowanie uczciwych, przejrzystych i klarownych zasad przez kadre zarządzającą
- Zaprojektowanie i wdrożenie systemu sprawozdawczości z wykonywanych zadań
- Ściśle określony zakres zadań i obowiązków pracowników
- Zasada „dwóch par oczu”- ograniczenie podejmowania wiążących decyzji i pracy nad jakimś całościowym zagadnieniem przez jedną osobę
- Wprowadzenie polityki obiegu dokumentów.

2. Funkcjonowanie kontroli zarządczej.

3. Wdrożenie Polityki antykorupcyjnej

Instrukcja zapobiegania zjawisku korupcji, jako element polityki antykorupcyjnej powinna zawierać:

1. Sposób postępowania w sytuacji zagrożenia korupcyjnego lub zachowania o znamionach korupcji (komu przekazać informacje, jakim kanałem).
2. Tryb postępowania z informacjami o zagrożeniach korupcyjnych i zachowaniach o znamionach korupcji (prowadzenie ewidencji informacji o zdarzeniach korupcyjnych)
3. Sposób przeprowadzenia analizy ryzyka korupcyjnego, w tym wskazanie kto odpowiada za przeprowadzenie analizy ryzyka korupcyjnego w instytucji.
4. Wskazanie, kto wdraża mechanizmy zapobiegawcze i korygujące.
4. W polityce można zawrzeć zapis dotyczący zakazu przyjmowania jakichkolwiek korzyści, w związku z realizacją obowiązków służbowych.

Algorytm postępowania w przypadku zestknięcia się z przypadkiem korupcji

Art.304 §1 KPK – obowiązek zawiadamiania o korupcji

Każda osoba, która dowiedziała się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

§2 KPK Instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swoją działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.

Kontrole prowadzone niejawnie, kontrole korespondencji, czynności operacyjno-rozpoznawcze.

Metodologia postępowania w przypadku próby skorumpowania

1. W przypadku, gdy podmiot, wobec którego są realizujesz czynności służbowe, sugeruje wręczenie korzyści majątkowej lub osobistej lub składa jej obietnicę (tzw. załatwienie sprawy w inny sposób) nie bój się zdecydowanie **odmówić**; poinformuj go, że takie zachowanie może być potraktowane jako próba przekupstwa.

Uwaga!

Sama sugestia „załatwienia sprawy w inny sposób” nie daje podstaw do stwierdzenia, że doszło do próby korupcji. Jeśli rodzic/inny podmiot kontynuuje swoje zachowanie świadczące o woli wręczenia „łapówki”, można go dopytać o interpretację zachowania: „Co Pan/i prze to rozumie/proponuje?”

W takiej sytuacji wskazane jest dalsze wykonywanie czynności służbowych w obecności osoby trzeciej (jest to szczególnie ważne z uwagi na niebezpieczeństwo pomówienia przez osobę poddawaną czynnościom.)

2. Niezwłocznie **opisz** zdarzenie w notatce służbowej.

3. **Zgłoś** Dyrektorowi fakt złożenia Tobie propozycji korupcyjnej.

4. Dyrektor lub Ty **powiadom** o zdarzeniu organy ścigania: CBA lub Policję.

5. W przypadku, gdy nastąpiło wręczenie „łapówki”, wstępnie **zabezpiecz** miejsce przestępstwa i dowody przestępstwa w sposób uniemożliwiający zatarcie ewentualnych śladów.

6. Możesz również w uzasadnionych przypadkach dokonać tzw. obywatelskiego zatrzymania sprawcy przekupstwa z art. 243 § 1 KPK; np. przy pomocy ochrony/woźnego, jednocześnie powiadamiając o zdarzeniu przełożonego i poczekać do przyjazdu organów ścigania.

7. Współdziałaj z organami ścigania w zakresie koniecznym do sprawdzenia informacji o korupcji i ewentualnego uzyskania dowodów przy zastosowaniu metod operacyjnych.

Zasady postępowania przy próbach korupcji- cd.

ocena informacji

1. Każdorazowo dokonaj **oceny stanu faktycznego**, by stwierdzić czy zachodzi sytuacja, o której mowa w art. 304 §2 KPK
2. Dokonując oceny pamiętaj, że **zawiadomienie nie może być bezpodstawne**, opierać się wyłącznie na twojej intuicji, przeczuciu, domysłach itp.
3. W zawiadomieniu **musisz ująć okoliczności** wskazujące na duże prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa
4. **Nie ma przeciwwskazań** do złożenia zawiadomienia o przestępstwie mimo przewidywanych trudności dowodowych na etapie procesowym
5. **Sporządź notatkę służbową**, w której opisz okoliczności zdarzenia, ilość, rodzaj, cechy otrzymanych korzyści.

Zasady postępowania przy próbach korupcji- cd.

w sytuacjach etycznie trudnych

Nie powinnaś/powinieneś:

- Żądać na zasadzie prowokacji większej kwoty lub większej ilości przedmiotów,
- Dyskutować z osobą wręczającą korzyść majątkową,
- Chować wręczonych banknotów lub przedmiotów do kieszeni, portfela lub torby celem uniknięcia ewentualnych pomówień
- Przekazywać, oglądać, pokazywać albo w inny sposób używać wręczonych jako korzyść majątkowa banknotów lub przedmiotów
- Dopuścić do wymieszania, połączenia się banknotów wręczonych jako korzyść majątkowa z banknotami własnymi albo innej osoby
- Ujawniać innym postronnym osobom przebieg zdarzenia i tożsamość osób w nim uczestniczących

Zasady postępowania przy próbach korupcji

pamiętaj!

Interakcja korupcyjna to swego rodzaju „próba sił”, która sprowadza się do konfrontacji umiejętności skutecznego przekonywania i umiejętności asertywnego odmawiania.

Dlatego

W asertywny sposób prezentuj swoje stanowisko na **„NIE”**, za pomocą:

- **Techniki „wyjaśnienie-odczucia-potrzeby-rezultat”**

Należy w zwięzły sposób objaśnić sytuację (bez wdawania się w dyskusję), przedstawić to, czego ty oczekujesz (swoje stanowisko) i określić rezultaty, tj. co nastąpi, jeśli dana osoba nie spełni Twoich oczekiwań

- **Technika stanowczej odmowy**

Zdecydowana odmowa zawiera trzy elementy werbalne. W wypowiedzi musi się pojawić słowo NIE. Następnie jasne stwierdzenie, czego nie zrobisz oraz krótkie wyjaśnienie, lecz bez tłumaczenia się.

- **Technika „zdarłej płyty”**

Polega na powtarzaniu zdania, które zostało wcześniej wypowiedziane. Przy stosowaniu tej techniki kluczowa jest parafraza i konstruktywna informacja zwrotna.

- **Technika „jestem słoniem”**

Kontrola własnych emocji. W sytuacji odmawiania należy: mówić wolniej, parafrazować, patrzeć rozmówcy w oczy, dać sobie prawo do zastanowienia.

Co grozi za korupcję?

odpowiedzialność
karna

odpowiedzialność
cywilna

odpowiedzialność
dyscyplinarna

pouczenie za
naruszenie zasad
etyki zawodowej

Rozmawiaj z pracownikami- ułatwi to zidentyfikowanie zagrożeń

Analizuj zagrożenia, które wystąpiły w innych instytucjach- wprowadzaj zmiany

Nie działaj rutynowo

Realizuj zasadę **wielu par oczu**- pojedynczy pracownicy są bardziej zagrożeni

Informuj pracowników o zagrożeniach korupcyjnych

Żądaj informacji o stanie realizowanych zadań

O ile to możliwe **zmieniaj skład** zespołów, grup roboczych

Wzmacniaj **nadzór**

Stosuj **środki zaradcze** - zwalniaj pracownika z zadań, które mogą prowadzić do konfliktu interesów

Korzystaj z **kontroli wewnętrznej**

Rzecznik etyki i jego rola w organizacji

- Rozstrzyganie sporów i udzielanie wyjaśnień w odniesieniu do zapisów Kodeksu etyki
- Współuczestniczy w procesie popularyzacji Kodeksu etyki
- Współuczestniczy w działaniach komunikacyjnych i edukacyjnych (w tym prowadzi szkolenia) na rzecz budowy etycznych relacji wewnątrz urzędu i w kontaktach zewnętrznych
- Monitoruje proces funkcjonowania Kodeksu etyki
- Zbiera i analizuje wszelkie informacje na tematy związane z przestrzeganiem Kodeksu etyki, w tym przyjmuje zgłoszenia nadużyć
- Ma prawo inicjować i opiniować projekty poprawy kultury administracyjnej
- Uczestniczy w opracowywaniu mapy zagrożeń korupcyjnych

System whistleblowingowy

System regulacji prawnych, zapewniający wolność ujawnienia nieprawidłowości, określający procedury ujawnienia oraz chroniący sygnalistę przed odwetem poprzez wprowadzenie sankcji za działania odwetowe i dyskryminację.

Kiedy?

17 grudzień 2021

17 grudzień 2023

Na jakiej podstawie: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937 z 23 października 2019r. w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii.

Sygnaliści, jako wewnętrzne mechanizmy obronne instytucji

(obok audytu i kontroli zarządczej)

1. Kim są sygnaliści i jaka jest ich rola w wykrywaniu nadużyć.
2. Sygnalista a donosiciel- podstawowe różnice.
3. Rola pracodawcy w zakresie ochrony sygnalistów.
4. System ochrony sygnalistów przewidziany w przepisach Unii Europejskiej.
5. System whistleblowingu, jako istotny element systemu zarządzania informacją w instytucji/organizacji.

Główne założenia dyrektywy

-
- Wprowadzenie skutecznych, poufnych i bezpiecznych kanałów dokonywania zgłoszeń;
 - osoba dokonująca zgłoszenia powinna mieć możliwość wyboru najwłaściwszego kanału zgłoszenia;
 - zapewnienie sygnalistom skutecznej ochrony przed działaniami odwetowymi;
 - minimalny poziom ochrony sygnalistów- państwa członkowskie mogą rozszerzyć stosowanie dyrektywy na inne dziedziny niż wskazane w dyrektywie.

Procedury postępowania w sprawie zgłoszenia nieprawidłowości

1. Hierarchiczny system zgłaszania nadużyć.
2. Obowiązek informowania osób dokonujących zgłoszenia o wynikach postępowania wyjaśniającego w terminie nie przekraczającym 3 miesięcy od momentu otrzymania informacji.
3. Ochrona tożsamości zgłaszającego, zapewnienie mu dostępu do bezpłatnych porad i odpowiednich środków ochrony prawnej.
4. Katalog działań zakazanych wobec sygnalisty, np. mobbing.
5. Prowadzenie rejestru wszystkich zgłoszeń.
6. Za zachowania sprzeczne z przepisami o ochronie sygnalistów, na instytucję będzie mogła być nałożona sankcja.

Dyskusja, pytania.

**korupcja jest zjawiskiem negatywnym w wymiarze etycznym,
jak i mającym negatywne skutki ekonomiczne**

dlatego:

**każda instytucja powinna zadbać o wprowadzenie
systemowych zabezpieczeń antykorupcyjnych
i kształtowanie infrastruktury etycznej!**

**Postępuj tak, jakbyś chciał,
żeby inni postępowali wobec
Ciebie!**

**Unikaj takiego
postępowania, jakiego sam
nie chciałbyś doświadczyć!**

**Złota reguła
zachowań etycznych**

9 grudnia

MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ PRZECIWDZIAŁANIA KORUPCJI

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

61 86112446 | 695 386 963
sonia.kliks@ppbw.pl
www.ppbw.pl